

รายงานการวิจัย

การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ของประชาชนท้องถิ่น ในเขตอำเภอสิเกา

The Participation of Local People in Sikao District
Through Eco-tourism Management

ธนิษฐ์ สังขดวง

Thanin Sangkhuang

วิทยาลัยการโรงแรมและการท่องเที่ยว
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

งบประมาณเงินรายได้ ประจำปี พ.ศ. 2559

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้เสร็จสิ้นสมบูรณ์ลงได้ ต้องขอขอบพระคุณยิ่งต่อมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ที่เป็นแหล่งทุนอุดหนุนในการทำวิจัย ขอขอบคุณวิทยาลัยการโรงแรมและการท่องเที่ยว ที่เป็นสถานที่หลักในการรวบรวมและประมวลผลการวิจัย

ทีมผู้วิจัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลที่ได้จากงานวิจัยในครั้งนี้ จะมีส่วนที่เป็นประโยชน์ในการนำไปใช้วางแผนและกำหนดนโยบายที่เหมาะสมในการจัดการการท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถตอบสนองได้ตรงต่อความต้องการของบริบทพื้นที่ ส่งผลให้การท่องเที่ยวพื้นที่ภาคใต้ฝั่งอันดามันสามารถเติบโตและพัฒนาไปในทิศทางที่เหมาะสมยั่งยืนมากยิ่งขึ้นในอนาคต

ธนิษฐ์ สังขดวง

สาขาการโรงแรมและการท่องเที่ยว

วิทยาลัยการโรงแรมและการท่องเที่ยว

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตตรัง

เมษายน 2561

การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนท้องถิ่น ในเขตอำเภอสิเกา

ธนิษฐ์ สังขดวง¹

บทคัดย่อ

จังหวัดตรัง หนึ่งในจังหวัดกลุ่มจังหวัดอันดามันที่มีศักยภาพ มีความสวยงามของทรัพยากรธรรมชาติดึงดูดนักท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม จังหวัดตรังได้ถูกวางยุทธศาสตร์การพัฒนาให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมุ่งเน้นการท่องเที่ยวทางเลือก (Alternative Tourism) ต่างจากจังหวัดอันดามันใกล้เคียงที่มุ่งการท่องเที่ยวกระแสหลัก (Mass Tourism) ดังนั้น การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) ศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 2) ศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

เก็บข้อมูลโดยแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่างประชาชนในท้องถิ่นในเขตอำเภอสิเกา จังหวัดตรัง จำนวน 380 ตัวอย่าง ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับมาก (ร้อยละ 54.0) และมีระดับความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในข้อความต้องการมีส่วนร่วมรับและแบ่งปันผลประโยชน์จากการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากที่สุด ขณะที่ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยและความแปรปรวนพบว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของประชาชนในท้องถิ่น ในเขตอำเภอสิเกา จังหวัดตรัง มีผลต่อความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัจจัยอายุ และปัจจัยรายได้เฉลี่ยครัวเรือน/เดือน

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว

¹ วิทยาลัยการโรงแรมและการท่องเที่ยวมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์	3
1.3 ขอบเขตการวิจัย	3
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ	3
1.5 สมมติฐาน และคำถามการวิจัย	4
1.6 กรอบแนวความคิดในการศึกษาวิจัย	5
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
1.8 หน่วยงานที่สามารถนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์	6
2 ทบทวนวรรณกรรม	8
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	8
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยว	12
2.3 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	14
2.4 บริบทพื้นที่	19
3 วิธีดำเนินการวิจัย	24
3.1 รูปแบบวิจัย	24
3.2 การกำหนดกลุ่มประชากร และการสุ่มตัวอย่าง	24
3.3 เครื่องมือที่ใช้ศึกษา	25
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ	27
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	27

4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	29
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา	29
4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมานเพื่อทดสอบสมมติฐาน	34
5 สรุป และอภิปรายผล	39
5.1 สรุปผลการศึกษา	39
5.2 อภิปรายผลการศึกษา	41
5.3 ข้อเสนอแนะ	41
เอกสารอ้างอิง	42
ภาคผนวก	45
แบบสอบถามในการวิจัย	46

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
ตารางที่ 1: แสดงข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์	30
ตารางที่ 2: แสดงผลระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	31
ตารางที่ 3: แสดงผลการจัดระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	33
ตารางที่ 4: แสดงผลระดับความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	33
ตารางที่ 5: การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างลักษณะทางประชากรศาสตร์กับความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนในท้องถิ่น ในเขตอำเภอสีเกา จังหวัดตรัง	34
ตารางที่ 6: ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแปรปรวนระหว่างกลุ่มและภายในกลุ่ม ปัจจัยอายุของประชาชนในท้องถิ่น ในเขตอำเภอสีเกา	36
ตารางที่ 7: ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแปรปรวนระหว่างกลุ่มและภายในกลุ่ม ปัจจัยรายได้เฉลี่ยครัวเรือน/เดือนของประชาชนในท้องถิ่น ในเขตอำเภอสีเกา	36
ตารางที่ 8: ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc) ของค่าเฉลี่ยความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยจำแนกอายุของประชาชนในท้องถิ่น ในเขตอำเภอสีเกา ด้วยวิธี Scheffe	37
ตารางที่ 9: ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc) ของค่าเฉลี่ยความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยจำแนกรายได้เฉลี่ยครัวเรือน/เดือน ของประชาชนในท้องถิ่น ในเขตอำเภอสีเกา ด้วยวิธี Scheffe	38

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

ภาพประกอบที่ 1: กรอบแนวคิดงานวิจัย

5

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญ และที่มาของปัญหา

ประเทศไทยมีสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามมากมาย มีแหล่งประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่งดงาม โบราณและศาสนสถาน แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงามทั้งทางบกและทางทะเล ตลอดจนกิจกรรมที่ผสมผสานอยู่ในวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาท่องเที่ยว และกลายเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวจำนวนมากทั่วโลก (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548)

ขณะเดียวกัน ภาคใต้ของประเทศไทยเป็นดินแดนแห่งหมู่เกาะและท้องทะเลงาม เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่มีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญที่น่าสนใจมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มจังหวัดอันดามันในภาคใต้ฝั่งตะวันตก ที่ได้ถูกกำหนดตำแหน่งทางยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวให้เป็น World Class Tropical Paradise มีจุดขายด้านการท่องเที่ยวเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวธรรมชาติทางทะเล และชายฝั่ง ตัวอย่างเช่น หาดทราย ชายทะเล หมู่เกาะ เป็นต้น ซึ่งทั้ง 5 จังหวัดในกลุ่มอันดามัน ที่ประกอบไปด้วย จังหวัดภูเก็ต จังหวัดพังงา จังหวัดกระบี่ จังหวัดระนอง และจังหวัดตรัง มีจุดแข็งที่แตกต่างกันออกไปตามความสวยงามและเหมาะสมของทรัพยากรธรรมชาติในแต่ละพื้นที่ ตัวอย่างเช่น จังหวัดภูเก็ตได้รับการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อเสริมบทบาทเป็นเมืองนันทนาการ จังหวัดพังงาได้รับการส่งเสริมให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวแบบ Long Stay จังหวัดกระบี่จัดวางเป็นแหล่งท่องเที่ยวอนุรักษ์คุณภาพสูง จังหวัดระนองส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และจังหวัดตรังได้ถูกวางยุทธศาสตร์การพัฒนาให้เป็น “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” เป็นต้น (แผนปฏิบัติการกลุ่มจังหวัดอันดามัน, 2555)

โดยจังหวัดตรัง หนึ่งในจังหวัดกลุ่มจังหวัดอันดามันที่มีศักยภาพ มีความสวยงามของทรัพยากรธรรมชาติดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวได้เป็นจำนวนมาก สามารถท่องเที่ยวได้ทั้งทางบกและทางทะเลแต่การท่องเที่ยวทางทะเลได้รับความนิยมสูงกว่า เหตุผลเพราะจังหวัดตรังมีเกาะที่มีธรรมชาติสวยงามขึ้นชื่อเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ตัวอย่างเช่น เกาะเชือก เกาะกระดาน เกาะม้า เกาะแหวน ถ้ำมรกต และเกาะมุก เป็นต้น (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2558)

ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของจังหวัดตรัง ประกอบไปด้วยชายฝั่งทะเลยาวกว่า 150 กิโลเมตร เป็นพื้นที่ป่าชายเลน 223,677 ไร่ หญ้าทะเล 21,036 ไร่ และปะการัง 2,812 ไร่ (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, ม.ป.ป.) โดยแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่โดดเด่นของจังหวัดตรัง ได้แก่ หาดปากเมง หาดฉางกลาง หาดยาว หาดหยงหลิง หาดสั้น หาดเจ้าไหม ถ้ำเจ้าไหม รวมถึงเกาะน้อยใหญ่ตัวอย่างเช่น เกาะมุก เกาะกระดาน เกาะเชือก เกาะปลิง เกาะแหวน เกาะเมง และเกาะเจ้าไหม โดยทั้งหมดตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มีเนื้อที่ประมาณ 144,292.35 ไร่ หรือ 230.87 ตารางกิโลเมตร ลักษณะหาดทรายยาวไปตามผืนดินกว่า 20 กิโลเมตร โดยสำนักงานอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ตั้งอยู่ที่หมู่ 5 ตำบลไม้ฝาด อำเภอสิเกา สำนักอุทยานแห่งชาติ (ม.ป.ป.)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจังหวัดตรังได้ถูกวางยุทธศาสตร์การพัฒนาให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มุ่งเน้นการท่องเที่ยวทางเลือก (Alternative Tourism) ต่างจากจังหวัดอันดามันใกล้เคียงที่มุ่งการท่องเที่ยวกระแสหลัก (Mass Tourism) แต่จากการค้นคว้าเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องพบว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะเกิดขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อประชาชนในท้องถิ่นต้องมีความรับผิดชอบและตระหนักได้ถึงคุณค่าในการรักษาความสมดุล เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศยังต้องมียุทธศาสตร์ประกอบในด้านการมีส่วนร่วม ที่ชุมชนท้องถิ่นและผู้ประกอบการต้องมีส่วนร่วมในการวางแผน ปฏิบัติ ติดตามตรวจสอบ ประเมินผล รวมทั้งการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม อันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่น ยกกระดับคุณภาพชีวิต และคืนกลับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษาทรัพยากรและจัดการแหล่งท่องเที่ยวอีกด้วย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544)

ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนในท้องถิ่นเขตพื้นที่อำเภอสิเกา ซึ่งเปรียบเสมือนเจ้าบ้านในพื้นที่การท่องเที่ยวหลักของจังหวัดตรัง โดยคาดว่าผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญที่จะเป็นแนวทางให้การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดตรังสามารถเป็นไปในทิศทางที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนในท้องถิ่นในเขตอำเภอสิเกา จังหวัดตรัง
2. เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ของประชาชนในท้องถิ่น ในเขตอำเภอสิเกา จังหวัดตรัง ที่มีผลต่อความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การมุ่งการศึกษาในครั้งนี้คือลักษณะทางประชากรศาสตร์ ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนในท้องถิ่นในเขตอำเภอสิเกา จังหวัดตรัง โดยกำหนดขอบเขตของการศึกษาวิจัยดังนี้

- 1) ขอบเขตด้านประชากรและพื้นที่ศึกษา

ศึกษาจากกลุ่มประชากรทั้งชายและหญิงที่อาศัยในเขตอำเภอสิเกา จังหวัดตรัง จำนวน 37,759 คน

- 2) ขอบเขตด้านเนื้อหา

2.1) ตัวแปรอิสระประกอบด้วยลักษณะทางประชากรศาสตร์

2.2) ตัวแปรตามประกอบด้วย ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

- 3) ขอบเขตด้านระยะเวลา

คาดว่าจะใช้ระยะเวลารวมในการทำวิจัยทั้งหมดประมาณ 12 เดือน

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึงการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญและมีความรับผิดชอบต่ออนุรักษทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต ชุมชน และเศรษฐกิจ โดยท้องถิ่นควรจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวไปด้วยกัน ภายใต้การจัดการเพื่อมุ่งหวังให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืนและเกิดผลกระทบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

การมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว หมายถึงการสร้างโอกาสให้ทุกกลุ่มของชุมชนที่มีความแตกต่างกันได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดแผนปฏิบัติและดำเนินงาน ประเมินผล รวมถึงได้รับประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกันอย่างเป็นธรรม

1.5 สมมติฐาน และคำถามการวิจัย

สมมติฐานที่ถูกพัฒนาขึ้น เพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

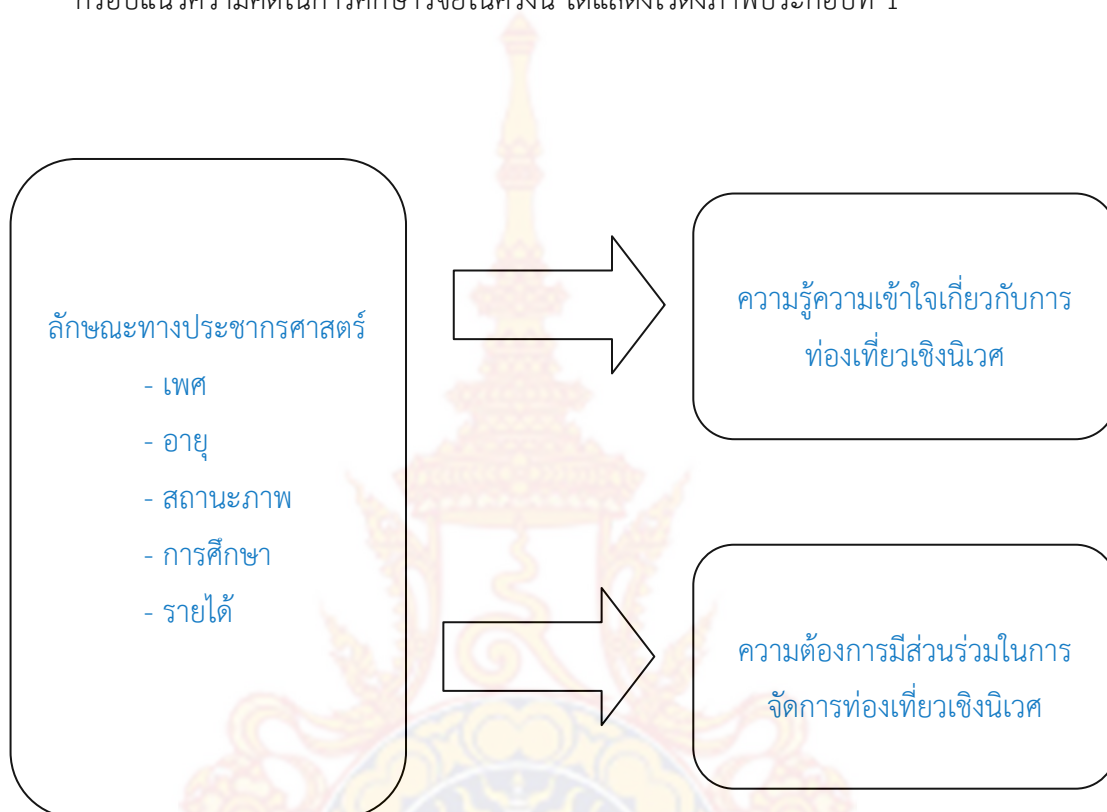
สมมติฐาน: ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของประชาชนในท้องถิ่น ในเขตอำเภอสีเกา จังหวัดตรังที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

1.5.2 คำถามการวิจัย

- 1) ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของประชาชนในท้องถิ่น ในเขตอำเภอสีเกา จังหวัดตรัง เป็นอย่างไร?
- 2) ความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนในท้องถิ่น ในเขตอำเภอสีเกา จังหวัดตรัง เป็นอย่างไร?
- 3) ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนในท้องถิ่น ในเขตอำเภอสีเกา จังหวัดตรัง มีผลต่อความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างไร?

1.6 กรอบแนวความคิดในการศึกษาวิจัย

กรอบแนวความคิดในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แสดงไว้ดังภาพประกอบที่ 1

ภาพประกอบที่ 1: กรอบแนวคิดงานวิจัย

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

- 1) ทำให้ทราบถึงระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนในท้องถิ่น ในเขตอำเภอเสีเกา จังหวัดตรัง
- 2) ทำให้ทราบถึงลักษณะทางประชากรศาสตร์ของประชาชนในท้องถิ่น ในเขตอำเภอเสีเกา จังหวัดตรัง ที่มีผลต่อความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 3) ข้อมูลที่ได้ สามารถนำมาใช้เพื่อช่วยในการเสริมสร้างจุดอ่อน เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่น ในเขตอำเภอเสีเกา จังหวัดตรัง มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพิ่มมากขึ้น
- 4) ได้ข้อมูลพื้นฐานสำคัญในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่สามารถนำไปใช้ในการวางแผน กำหนดนโยบายที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยว รวมทั้งสร้างความยั่งยืนให้เกิดกับการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดตรัง
- 5) ได้ข้อมูลพื้นฐานสำคัญในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่สามารถนำไปใช้ในการวางแผน กำหนดนโยบายที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยว รวมทั้งสร้างความยั่งยืนให้เกิดกับการท่องเที่ยวในพื้นที่อื่นที่มีบริบทใกล้เคียงกัน

1.8 หน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.8.1 ชุมชนท้องถิ่น/ ผู้ประกอบการในพื้นที่

ชุมชนท้องถิ่นและผู้ประกอบการในพื้นที่สามารถนำข้อมูลไปพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวที่มีอยู่อย่างหลากหลายให้สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ทุกกลุ่มอย่างยั่งยืน รวมทั้งสามารถประสานผลประโยชน์ร่วมกันกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่

1.8.2 หน่วยงานราชการ

หน่วยงานราชการ สามารถนำไปใช้ในการวางแผน กำหนดนโยบายที่เหมาะสมสำหรับการหาแนวทางเพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นและผู้ประกอบการในพื้นที่ มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพิ่มมากขึ้น

1.8.3 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

1) สามารถเลือกประเด็นที่จะประชาสัมพันธ์ลักษณะหรือความน่าสนใจของการท่องเที่ยวในพื้นที่ได้อย่างเข้าใจ

2) ได้ข้อมูลสำคัญในการทำการตลาดการท่องเที่ยวของจังหวัดจริง เพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับกลุ่มลูกค้าเป้าหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนท้องถิ่น ในเขตอำเภอสิเกา มุ่งศึกษาถึงระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และเพื่อให้เกิดความกระจ่างชัดในประเด็นการวิจัย รวมถึงสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยได้อย่างถูกต้อง ผู้วิจัยจึงได้ตรวจเอกสาร ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อต่างๆ ดังนี้

- 2.1) แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 2.2) แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยว
- 2.2) เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.3) บริบทพื้นที่

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2538) ได้กล่าวไว้ว่าการจัดการท่องเที่ยวหลายๆแห่ง มักประสบปัญหาที่สวนทางระหว่างการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสังคมกับการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวอยู่เสมอ ในเวลาต่อมา จึงได้มีการนำเสนอแนวคิดว่าการท่องเที่ยวสามารถดำเนินการไปพร้อมกับการอนุรักษ์ได้ ขณะเดียวกันนักท่องเที่ยวจะได้รับความรู้ไปด้วย โดยอาศัยการจัดการที่ดีเท่านั้น ซึ่งต่อมาแนวคิดดังกล่าว ได้มีชื่อเรียกต่างๆกันไป เช่น Sustainable Tourism หรือ Green Tourism เป็นต้น โดยการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสภาพแวดล้อม หรือการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หรือการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ ที่เป็นที่ยุ้จักกันอย่างแพร่หลายที่สุด คือ Ecotourism หรือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีหลักการกว้างๆคือ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยนักท่องเที่ยวจะต้องได้รับความรู้จากการท่องเที่ยวอย่างแท้จริง และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม ทั้งทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ รวมทั้งท้องถิ่นควรจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวไปด้วยกัน

2.1.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ได้มีผู้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้จำนวนมากและหลากหลาย ตัวอย่างเช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2538) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใดแห่งหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อการศึกษาชื่นชม และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ สภาพธรรมชาติ สภาพสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตบนพื้นฐานของความรู้ และความรับผิดชอบต่อระบบนิเวศของคนในท้องถิ่น

วรรณภา วงษ์วานิช (2539) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรม อีกทั้งเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่ง ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เหตุผลเพราะมีความลึกซึ้งมากกว่าการเสนอขายสินค้าทางการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่เป็นการมุ่งประสานผลประโยชน์ และความต้องการในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรม เข้ากับการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการทางเศรษฐกิจ

กรมประมง (2546) ได้กล่าวว่า “Ecotourism” คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีท่าทีในการอนุรักษ์ ทั้งในด้านการร่วมกันป้องกันรักษาให้คงเดิมซึ่งเป็นการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทุกประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ที่มีรูปแบบอนุรักษ์โดยองค์กรที่รับผิดชอบหรือโดยนักท่องเที่ยว รวมถึงชุมชนท้องถิ่น อีกทั้งยังมีวิธีการจัดการที่หลากหลาย

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดผลทางเศรษฐกิจ โดยการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การท่องเที่ยวมีความมั่นคงยั่งยืนอยู่คู่สังคมมนุษย์ และก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ดังนั้น จากคำจำกัดความข้างต้นจึงสามารถสรุปได้ว่า *การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ* หมายถึง การท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญและมีความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต ชุมชน และเศรษฐกิจ โดยท้องถิ่นควรจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวไปด้วยกัน ภายใต้การจัดการเพื่อมุ่งหวังให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืนและเกิดผลกระทบต่อการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

จากแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศข้างต้น นำไปสู่หลักการและวัตถุประสงค์สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548)

2.1.2 หลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1) เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม โดยการออกแบบสิ่งก่อสร้างจะต้องกลมกลืนกับธรรมชาติ

2) เป็นการท่องเที่ยวที่มีการให้ความรู้หรือการรู้คุณค่าของธรรมชาติอย่างแท้จริง โดยผ่านสื่อต่างๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และได้รับความเพลิดเพลิน สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ และช่วยลดผลกระทบด้านลบต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3) มีการจัดกิจกรรมอย่างที่มีคุณภาพเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยว

4) เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ เช่น การจ้างงาน และการขายของที่ระลึก เป็นต้น

5) เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจการจัดการ เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความภาคภูมิใจและรู้สึกเป็นเจ้าของ

วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1) เพื่อมุ่งเน้นคุณค่าของธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มากกว่าการเสริมแต่งสภาพธรรมชาติ และการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

2) เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องดูแลรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

3) เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสเรียนรู้ หรือได้รับประสบการณ์จากสภาพแวดล้อมโดยตรง และเป็นการสร้างความพึงพอใจและช่วยสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

4) เพื่อให้ประโยชน์กลับคืนสู่ธรรมชาติและ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และช่วยเอื้อประโยชน์ต่อชุมชนในท้องถิ่น

นอกจากนี้ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศยังต้องมีลักษณะสำคัญดังต่อไปนี้ (วิมล จิโรจพันธุ์, ประชิต สุกฤษณ์ และ อุดม เขยกิจวงศ์พัฒน์, 2548)

1) เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสัตว์ป่า

2) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มุ่งให้คนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ และได้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจให้มากที่สุด

3) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีจุดสนใจหลักอยู่ที่สิ่งแวดล้อมหรือวัฒนธรรมที่ยังคงความดั้งเดิม และห่างไกลความเจริญแบบสังคมเมือง

4) เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มีการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว

2.1.3 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544) ได้กล่าวถึง หลักที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบดังนี้

1) องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น รวมทั้งแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ (Eco-system) ในพื้นที่นั้นๆ

2) องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ (Responsible Travel) โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันการเกิดมลพิษและมลภาวะ รวมไปถึงการควบคุมอย่างมีขอบเขต จึงจัดได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน

3) องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ โดยมีการให้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม และระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนภายในท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง

4) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการในการมีส่วนร่วมในทางความคิด วางแผน ปฏิบัติตามแผน การติดตามตรวจสอบ ตลอดจนร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว อันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่น ทั้งการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษา และจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยว

การมีส่วนร่วม ถือเป็นหนึ่งในหลักสำคัญในขั้นตอนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และจากการรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้มีผู้กล่าวถึงแนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมในด้านการท่องเที่ยว มีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการการท่องเที่ยว

Tosun (2000) ได้นำเสนอทฤษฎีรูปแบบการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในฐานะเจ้าบ้านต่อการดำเนินกิจการการท่องเที่ยวในทุกระดับไม่ว่าจะเป็นระดับท้องถิ่น ภูมิภาค หรือระดับชาติขึ้น โดยแบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการดำเนินการออกเป็น 3 รูปแบบ ประกอบด้วย

1) แบบดัดแปลง (Corrective Participation) เป็นการมีส่วนร่วมแบบพิธีกรรมอย่างสูง (High Degree of Tokenism) ที่มีทางเลือกจำกัดหรือไม่มีทางเลือก หรือการมีส่วนร่วมแบบเฉยเมย (Passive Participation) เป็นการมีส่วนร่วมในลักษณะที่ประชาชนที่มีส่วนร่วมเพียงแต่ถูกบอกเล่าว่ามีอะไรเกิดขึ้นบ้าง และไม่มีความจำเป็นที่จะต้องรับฟังการตอบสนองจากประชาชน มีลักษณะสั่งการแบบบนลงล่าง (Top-down) หรือรับคำสั่งมาจากผู้มีอำนาจ ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานแต่ไม่มีส่วนแบ่งในผลประโยชน์

2) แบบชักนำ (Induced Participation) เป็นการมีส่วนร่วมแบบจัดฉาก (Pseudo – Participation) การมีส่วนร่วมรูปแบบนี้ยังคงเป็นการมีส่วนร่วมแบบพิธีกรรม (Degree of Tokenism) ที่เป็นการมีส่วนร่วมแบบมีทางเลือกจำกัด และยังคงมีลักษณะสั่งการแบบบนลงล่าง (Top-down) หรือรับคำสั่งมาจากผู้มีอำนาจแต่น้อยกว่าแบบที่หนึ่ง ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและมีส่วนแบ่งในผลประโยชน์

3) แบบเกิดขึ้นเอง (Spontaneous Participation) เป็นการมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง (Active Participation) มีลักษณะสั่งการจากล่างขึ้นบน (Bottom-up) ภาคประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรงในการสั่งการ การวางแผน และการดำเนินงานต่างๆที่เกิดขึ้นในกิจการการท่องเที่ยวทั้งหมด

2.2.2 ความหมายของการมีส่วนร่วม

จากการรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้มีผู้กล่าวถึงความหมายของการมีส่วนร่วม มีรายละเอียดดังนี้

Arnstein (1969) อธิบายว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง การมีส่วนร่วมในการกระจายอำนาจที่เป็นมิติเห็นพ้องต้องกันเป็นหลักการพื้นฐานของหลากหลายกลุ่ม ทั้งที่มีความแตกต่างกันด้านเผ่าพันธุ์ เชื้อชาติ ลัทธิ อุดมการณ์ และที่กลุ่มเห็นต่าง

Creighton (2005) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนว่า คือ กระบวนการ ความกังวล ความต้องการ และคุณค่าของประชาชน ที่ได้ถูกรวบรวมไว้ในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐและกระบวนการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ผ่านการติดต่อสื่อสารแบบสองช่องทาง โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้นในภาพรวมและได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชน

รุ่งรัตน์ หัตถกรรม, ราเมศร์ พรหมชาติ และ อารีรัตน์ สมานคุณิณี (2550) ได้ให้คำจำกัดความการมีส่วนร่วมของชุมชนหมายถึง บทบาทของชุมชนในการร่วมกันแสดงความคิดเห็น ร่วมกันวางแผน ร่วมกันปฏิบัติตามแผน ร่วมกันได้รับประโยชน์อย่างเสมอภาค และร่วมกันบำรุงรักษาทรัพยากรอันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์กับท้องถิ่น

2.2.3 การมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม ถือเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินการตามหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เนื่องจากการเพิ่มโอกาสให้คนในท้องถิ่นในการที่จะได้รับผลประโยชน์ที่มีความสมดุลและเพิ่มมากขึ้น จากการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชุมชนของตนเอง (Tosun, 2000) นอกจากนี้ยังมีผู้อธิบายความหมายของการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว ซึ่งได้รวบรวมมาแสดงไว้ดังนี้

Ying and Zhou (2007) อธิบายว่าการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวคือ กระบวนการตัดสินใจในเรื่องต่างๆของภาคประชาชนซึ่งได้รับอำนาจในการพัฒนาการท่องเที่ยว ผ่านความต้องการและความกังวลของสังคม รวมถึงการได้รับประโยชน์จากโอกาสการจ้างงานของคนในชุมชน

ทศพล ชื่นอุปการนันท์ (2549) ได้กล่าวไว้ว่าการเข้ามีส่วนร่วมของชุมชนในการท่องเที่ยวคือ การมีส่วนร่วมในตลอดกระบวนการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น (Local Benefit) ซึ่งหมายถึง มีการกระจายรายได้ที่เหมาะสม สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตคนในชุมชน ได้รับ

ผลตอบแทนมาเพื่อทำนุบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงชุมชนสามารถควบคุมการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพมีการรักษาระบบนิเวศที่ยั่งยืนและสังคมได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม

ฉัตรพร ดอกบุญนาค และ ฐาปกรณ์ ทองคำนุช (2556) ให้ความหมายของ การมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวคือ การที่ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชาวบ้านในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกับทรัพยากรต่างๆด้านการท่องเที่ยว ซึ่งในแต่ละภาคส่วนก็จะมีบทบาทของตัวเอง โดยมีจุดประสงค์เพื่อเป็นการยกระดับการพัฒนาทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวให้ดีขึ้นกว่าเดิม

ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า “การมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว” หมายถึงการสร้างโอกาสให้ทุกกลุ่มของชุมชนที่มีความแตกต่างกันได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดแผนปฏิบัติและดำเนินงาน ประเมินผล รวมถึงได้รับประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกันอย่างเป็นธรรมชาติ

2.3 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3.1 งานวิจัยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

งอกงาม เอี่ยมศรีปลั่ง (2549) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดนนทบุรีภายใต้การจัดการและการมีส่วนร่วมของประชาชนพบว่า ศักยภาพและทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่วิจัย 4 แหล่งมีคะแนนประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวแตกต่างกัน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศดีเท่าที่ควร มีความต้องการพัฒนาและมีส่วนร่วมในการพัฒนาทุกด้านอยู่ในระดับสูง มีข้อเสนอแนะถึงแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจังหวัดนนทบุรีภายใต้การจัดการและการมีส่วนร่วมของประชาชน ในพื้นที่วิจัย 4 แหล่ง ใน 4 ด้าน คือ กลยุทธ์ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กลยุทธ์ในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว กลยุทธ์ในการส่งเสริมและสนับสนุนการให้ความรู้แก่ชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และกลยุทธ์ในการพัฒนาด้านการประชาสัมพันธ์

ปิยวรรณ คงประเสริฐ (2551) ได้ศึกษาเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบบูรณาการเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่เกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกและใช้หลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบบูรณาการเพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน กลุ่มละ 100 ตัวอย่าง ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาคำตอบด้วยค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่า

เป็ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ภาคประชาชนในพื้นที่ที่มีความต้องการในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว และพัฒนาการท่องเที่ยวไปพร้อมๆกัน ขณะเดียวกันก็ต้องการที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบที่ไม่ขัดต่อศีลธรรม รวมทั้งก่อให้เกิดการกระจายรายได้แก่ชุมชนและภาคประชาชนที่อยู่ในฐานะเป็นเจ้าของทรัพยากร นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นว่า ในการพัฒนาการท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีหน้าที่ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตชุมชน และควรจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาการทำเกษตรปลอดสารพิษ เกษตรพอเพียง และเกษตรอินทรีย์ควบคู่ไปด้วย โดยภาคประชาชนมีความต้องการร่วมมือกับภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อลดปัญหาอาชญากรรม และมีจุดประสงค์ให้พื้นที่เกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานีสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไปได้ในอนาคต

สมชาย เดชะพรหมพันธุ์ และ ภัทรพร สร้อยทอง (2554) การศึกษาวิจัยการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติในภาคตะวันออก ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่าแบบจำลองการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ออกแบบให้มีองค์ประกอบเกี่ยวข้องอยู่ 4 ประการ คือ 1) เอกลักษณ์และความโดดเด่นของทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม 2) การให้การศึกษาแก่นักท่องเที่ยว และองค์กรจัดการท่องเที่ยว 3) การบริหารและการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4) การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น รวมถึงมีกิจกรรมชีวิตการบริหารและการจัดการ 48 ตัวพบว่า อุทยานแห่งชาติทั้ง 7 แห่งมีการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับตั้งแต่ร้อยละ 79.18 ขึ้นไปถึงร้อยละ 89.58 ของแบบจำลอง แสดงให้เห็นว่าแบบจำลองที่สร้างขึ้นบนพื้นฐานของการบริหารและการจัดการเชิงอนุรักษ์เพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศและสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวมีความยั่งยืน อุทยานแห่งชาติในกลุ่มที่ศึกษาสามารถปฏิบัติได้ในระดับน่าพึงพอใจมาก คือปฏิบัติได้มากกว่า 3 ใน 4 ของตัวชี้วัด สำหรับตัวชี้วัดที่อุทยานแห่งชาติภาคตะวันออกยังไม่ได้ดำเนินการ ได้แก่ การทำ Landmark บ่งบอกการเดินทางมาถึงอุทยานแห่งชาติ การเผยแพร่ความรู้และแนะนำอุทยานแห่งชาติทางสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ การกำหนดเขตอ่อนไหวต่อการเสื่อมโทรม การจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่อ่อนไหวต่อการเสื่อมโทรม การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมที่อุทยานแห่งชาติสามารถรองรับได้ การกำหนดให้มีระยะเวลาปิดเปิด การบำบัดน้ำเสีย การหมุนเวียนการใช้พื้นที่เพื่อบริการนักท่องเที่ยวการเฝ้าติดตามการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศและสภาพแวดล้อมและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับประชาชนชุมชนท้องถิ่นเพื่อการมีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการ

เถลิงศักดิ์ ชัยชาญ (2556) ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาดังนี้ 1) ศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว 2) ศึกษาความสัมพันธ์ภายในห่วงโซ่อุปทานของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 3) ศึกษาผลกระทบทางตรงของปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และ 4) ระบุแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสำหรับพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการสอบถามข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาเที่ยว ณ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา และ อุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลยจำนวนรวม 440 ตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน วิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ และการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ผลจากการศึกษาพบว่าพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มักจะเคยมาท่องเที่ยวเชิงนิเวศแล้ว 2 - 3 ครั้ง ส่วนใหญ่มาท่องเที่ยวในช่วงเดือนตุลาคม - ธันวาคม ใช้รถยนต์ส่วนตัวในการเดินทาง ใช้เวลาในการท่องเที่ยว 2 - 3 วัน และมาพร้อมกับครอบครัว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความเข้าใจถึงลักษณะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแต่ไม่ครบถ้วนโดยเข้าใจว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบต่อการใช้ประโยชน์ในพื้นที่จากการท่องเที่ยวร่วมกัน ด้านความสัมพันธ์ภายในห่วงโซ่อุปทานของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่าปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบของห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจนในทุกปัจจัย ผลการศึกษาถึงผลกระทบทางตรงของปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวพบว่า ปัจจัยด้านการบริหารจัดการมีผลกระทบทางตรงต่อปัจจัยด้านการให้บริการ ในภาพรวมของทั้ง 2 แหล่งท่องเที่ยวให้ผลเหมือนกันทั้ง 3 ปัจจัยเรียงตามลำดับผลกระทบคือ ปัจจัยด้านประสบการณ์และการปฏิบัติหน้าที่ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และปัจจัยด้านทรัพยากรและศักยภาพขององค์กร ด้านปัจจัยด้านการให้บริการหรือมีผลกระทบทางตรงต่อ ปัจจัยด้านระดับความพึงพอใจโดยรวมของนักท่องเที่ยวพบว่า มีทั้งเหมือนและแตกต่างกันใน 2 แหล่งท่องเที่ยวคือ เหมือนกันในด้านอาหารและงานฝีมือท้องถิ่นที่มีผลกระทบต่อความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยรวมมากที่สุด ที่แตกต่างกันคือลำดับรองลงมาเป็นด้านที่พักอาศัย สำหรับอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ขณะที่ในด้านสถานที่และกิจกรรมสำหรับอุทยานแห่งชาติภูเรือ ด้านปัจจัยด้านการบริหารจัดการที่มีผลกระทบทางตรงต่อ ปัจจัยด้านระดับความพึงพอใจโดยรวมของนักท่องเที่ยว พบว่ามีแตกต่างกันใน 2 แหล่งท่องเที่ยว โดยเป็นปัจจัยด้านประสบการณ์และการปฏิบัติหน้าที่ และปัจจัยด้านคุณลักษณะขององค์กร ตามลำดับ

สำหรับอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ขณะที่เป็นตัวแปรด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และตัวแปรด้านการนำข้อมูลที่ได้รับมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ตามลำดับ สำหรับอุทยานแห่งชาติภูเรือ จากผลการศึกษาทำให้สรุปได้ว่าการพัฒนาในส่วนใดส่วนหนึ่งของโซ่อุปทานจะเกิดผลกระทบต่อส่วนอื่นเสมอโดยมีผลกระทบมากน้อยต่างกัน ทำให้สามารถพิจารณาได้ว่าควรพัฒนาปัจจัยใดก่อนหลังมากน้อยเพียงใดเพื่อเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อโซ่อุปทานการท่องเที่ยว

2.3.2 งานวิจัยการมีส่วนร่วมในการการท่องเที่ยว

กุลจิรา เสาวลักษณ์จินดา (2555) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ใช้กลุ่มตัวอย่างประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จำนวน 400 คน โดยมีแบบสอบถามเป็นเครื่องมือและใช้การวิเคราะห์ค่าสถิติ t-test และ One-way ANOVA ผลจากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุต่ำกว่า 30 ปี สถานภาพสมรสแล้ว ระดับการศึกษาปริญญาตรี ส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 20,000 บาท มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวในระดับปานกลาง ด้านการปฏิบัติการมีส่วนร่วมมากที่สุด รองลงมาเป็นด้านเสนอความคิดเห็น วางแผน ด้านการแบ่งปันผลประโยชน์ และด้านการประเมินผลตามลำดับ ผลการวิเคราะห์สมมติฐานพบว่า อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน ขณะที่เพศ สถานภาพสมรส และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน

คมลักษณ์ สงทิพย์ (2557) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประชาชนตลาดน้ำวัดตะเคียน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาคือ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว 2) สสำรวจความรู้ความเข้าใจการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประชาชน เก็บข้อมูลจาก 2 กลุ่มตัวอย่างคือ กลุ่มประชาชนทั่วไปที่อาศัยในพื้นที่จำนวน 400 คน และกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจำนวน 5 คน ผลที่ได้จากการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในด้านผลประโยชน์มากที่สุด อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือการมีส่วนร่วมในด้านปฏิบัติการ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการประเมินผลและการตัดสินใจ อยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ ขณะที่ ประชาชนในพื้นที่มีความรู้ความเข้าใจการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อยู่ในระดับมาก

วรรณวิมล ภูนาค (2558) ได้ทำการศึกษาศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และเพื่อเสนอแนวทางในการเสริมสร้าง

ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตลาดน้ำอัมพวา โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง เก็บข้อมูลโดยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่มย่อย และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนในพื้นที่ ทั้งหมด 23 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ในด้านสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ มีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างชุมชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว เพื่อตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของวิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น การท่องเที่ยวมีส่วนในการสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน การท่องเที่ยวส่งผลให้คุณภาพชีวิตของชุมชน ดีขึ้น มีสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกมากขึ้น รวมทั้งการท่องเที่ยวช่วยให้ชุมชนมีการประกอบอาชีพหลากหลายมากขึ้นและเศรษฐกิจชุมชนดีขึ้น อย่างไรก็ตามพบว่าชุมชนขาดการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งชุมชนไม่มีการรวมตัวกันเพื่อประกอบธุรกิจร่วมกัน และการอพยพย้ายถิ่นของชุมชนริมคลองในตลาดน้ำและเกิดปัญหาการขัดผลประโยชน์ของคนในชุมชน จากการศึกษายังทำให้พบผลการวิจัยที่เป็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตลาดน้ำอัมพวา ควรจะมีการรักษาอัตลักษณ์ชุมชน รักษาสิ่งแวดล้อม เพิ่มมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์ชุมชน วางแผนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระยะยาว และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในชุมชนให้เพิ่มมากขึ้น

Mustapha, Azman, and Ibrahim (2013) ได้ทำการศึกษาอุปสรรคของชุมชนในการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวบริเวณเกาะ Tioman รัฐปะหัง ประเทศมาเลเซีย โดยเก็บข้อมูลแบบสอบถามกลุ่มชาวบ้านท้องถิ่นบนเกาะ 345 ตัวอย่าง ผลที่จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า มีอุปสรรค 3 ประเภทที่เป็นสิ่งขัดขวางการมีส่วนร่วมชุมชนท้องถิ่นในการท่องเที่ยว คือ 1) อุปสรรคด้านการดำเนินงาน ที่มีปัจจัยสูงสุดมาจากการรวมศูนย์อำนาจของระบบราชการในการบริหารงานสาธารณะเกือบทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ส่งผลให้ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ รองลงมาคือความไม่เต็มใจของกลุ่มธุรกิจซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการจากภายนอกในการที่จะประสานการทำงานร่วมกับชุมชนท้องถิ่น เนื่องจากมองว่าท้องถิ่นขาดความรู้และประสบการณ์ในการดำเนินกิจการท่องเที่ยว และท้ายสุดคือชุมชนท้องถิ่นเองที่ไม่รับทราบข้อมูลการดำเนินงานโครงการทางด้านการท่องเที่ยวของทั้งภาครัฐและเอกชนต่างๆ ส่งผลให้ขาดโอกาสในการมีส่วนร่วม 2) อุปสรรคด้านโครงสร้าง โดยอันดับแรกคือทัศนคติของผู้เกี่ยวข้อง

หลักกับการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐและเอกชน ที่เชื่อว่าแนวคิดและรูปแบบการทำงานของกลุ่มตนเอง ดีกว่าคนในท้องถิ่นเนื่องจากมีการศึกษาสูงกว่า ถัดมาเป็นประเด็นของการเมืองการปกครอง โดยผู้ได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการพัฒนาพื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นเครือญาติของกลุ่มการเมือง ตามด้วยกฎระเบียบที่ไม่เอื้ออำนวย และการขาดทรัพยากรทางการเงิน ส่งผลให้ชุมชนท้องถิ่นมีความสามารถจำกัดต่อบทบาทในฐานะของผู้ประกอบการ และท้ายสุด 3) อุปสรรคด้านวัฒนธรรมสาเหตุหลักจากพฤติกรรมการรับรู้ของคนในชุมชนท้องถิ่นที่อยู่ในระดับต่ำส่งผลให้ชุมชนถูกกีดกันการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว ขณะที่ผู้ได้รับประโยชน์หลักเป็นนักลงทุนจากต่างถิ่น และปัจจัยรองลงมาเป็นฐานะทางเศรษฐกิจที่เสียเปรียบธุรกิจของคนในชุมชนจึงเป็นธุรกิจการท่องเที่ยวขนาดเล็กและขนาดกลาง ใช้ทรัพยากรมนุษย์โดยอาศัยแรงงานสมาชิกในครอบครัวเป็นหลักมากกว่าการจ้างแรงงาน ส่งผลให้ขีดความสามารถในการแข่งขันมีจำกัดตามไปด้วยเช่นกัน

2.4 บริบทพื้นที่

2.4.1 การท่องเที่ยวจังหวัดตรัง

สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน (2555) อธิบายถึงลักษณะพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันว่า ตั้งอยู่บริเวณคาบสมุทรภาคใต้ฝั่งตะวันตกทอดตัวเป็นแนวยาวตามแนวเหนือ-ใต้ ประกอบด้วย จังหวัดระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ และจังหวัดตรัง ลักษณะภูมิอากาศเป็นแบบมรสุมเขตร้อน (Tropical Monsoon Climate) โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตลอดทั้งปีจึงส่งผลให้มีฝนตกเกือบตลอดปี อุณหภูมิโดยเฉลี่ยตั้งแต่ 26.8-32.5 องศาเซลเซียส ซึ่งจากลักษณะภูมิอากาศดังกล่าวสามารถแบ่งฤดูกาล ได้เป็น 2 ฤดู คือ 1) ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนเมษายนถึงเดือนธันวาคม รวมเป็นระยะเวลาประมาณ 9 เดือน และ 2) ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน รวมเป็นระยะเวลาประมาณเวลา 3 เดือน และเนื่องจากลักษณะพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติระดับนานาชาติ จึงได้วางยุทธศาสตร์ให้กลุ่มจังหวัดในพื้นที่เป็น ‘Andaman Paradise’ หรือ “มรกตเมืองใต้” มีจุดขายด้านการท่องเที่ยวเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวธรรมชาติทางทะเลและชายฝั่ง ตัวอย่างเช่น หาดทราย ชายทะเล หมู่เกาะ เป็นต้น

ขณะเดียวกันมีการเสริมบทบาทด้วยการเพิ่มกิจกรรมท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ๆ เพื่อวางยุทธศาสตร์ท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันให้มีความเหมาะสมแตกต่างกันไปในแต่ละจังหวัด ตัวอย่างเช่น จังหวัดภูเก็ตได้รับการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อเสริมบทบาทเป็นเมือง

นั้นธนาคาร จังหวัดพังงาได้รับการส่งเสริมให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวแบบ Long Stay จังหวัด กระบี่จัดวางเป็นแหล่งท่องเที่ยวอนุรักษ์คุณภาพสูง จังหวัดระนองส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และจังหวัดตรังได้ถูกวางยุทธศาสตร์การพัฒนาให้เป็น “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์” เป็นต้น

จังหวัดตรัง มีทรัพยากรท่องเที่ยวที่หลากหลายกระจายอยู่ทั่วทั้งจังหวัด สามารถท่องเที่ยวได้ ทั้งทางบกและทางทะเลแต่การท่องเที่ยวทางทะเลได้รับความนิยมสูงมากกว่า เหตุผลเพราะจังหวัด ตรังมีเกาะที่มีธรรมชาติสวยงามขึ้นชื่อเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ตัวอย่างเช่น เกาะเชือก เกาะกระดาน เกาะม้า เกาะแหวน ถ้ำมรกต และเกาะมุก เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การที่จังหวัดตรังได้ ถูกวางยุทธศาสตร์การพัฒนาให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์มุ่งเน้นการท่องเที่ยวทางเลือก (Alternative Tourism) ต่างจากจังหวัดอันดามันใกล้เคียงที่มุ่งการท่องเที่ยวกระแสหลัก (Mass Tourism) สืบเนื่องจากความเหมาะสมสอดคล้องในของบริบทพื้นที่

โดยทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของจังหวัดตรัง ประกอบไปด้วยชายฝั่งทะเลยาวกว่า 150 กิโลเมตร เป็นพื้นที่ป่าชายเลน 223,677 ไร่ ภูเขาทะเล 21,036 ไร่ และปะการัง 2,812 ไร่ (กรม ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, ม.ป.ป.)

พื้นที่ป่าชายเลนมีความสำคัญในฐานะเป็นแหล่งน้ำ พื้นที่ป้องกันชายฝั่ง พื้นที่ช่วยบรรเทา ปัญหาน้ำท่วม พื้นที่กักน้ำเค็ม พื้นที่กรองกักเก็บตะกอนธาตุอาหารและสารพิษต่างๆก่อนไหลลงสู่ ทะเล ซึ่งสภาพพื้นที่ป่าชายเลนของจังหวัดตรังมีอุดมสมบูรณ์อย่างสูง มีความสำคัญและถูกจัดให้เป็น พื้นที่ชุ่มน้ำ (Wetland) ตามอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ หรือ Ramsar Site ในลำดับที่ 1182 ในชื่อ “พื้นที่ชุ่มน้ำอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม-เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง-ปากน้ำตรัง” เนื่องจากมี ระบบนิเวศครบถ้วนทั้งน้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง เป็นถิ่นอาศัย และขยายพันธุ์ของสิ่งมีชีวิตชนิดที่สำคัญหายากและอยู่ในสถานภาพถูกคุกคามหลายชนิด ตัวอย่างเช่น นกซ่อมทะเลออกแดง นกฟินฟุต นกหัวโตมาลาญ เป็นที่พักของนกอพยพ จากทวีปอาฟริกา เช่น นกหัว โตกินปู ที่แต่ละปีอาจพบเพียงไม่กี่ครั้งหรืออาจไม่พบเลย เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่สำคัญ อาทิ ปลาในกลุ่มปลากะพง ปูทะเล และหอย เป็นต้น (สำนักงานนโยบายและแผน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2547)

จังหวัดตรัง ยังมีความสำคัญในฐานะแหล่งหญ้าทะเลผืนใหญ่ที่สุดในน่านน้ำไทย และ เนื่องจากหญ้าทะเลเป็นอาหารของพะยูน หรือ Dugong ดังนั้นส่งผลให้จังหวัดตรังมีจำนวนฝูงพะยูน อาศัยอยู่มากที่สุดในประเทศไทยด้วยเช่นกัน อีกทั้งแหล่งหญ้าทะเลมีความสำคัญอย่างมากต่อระบบ

นิเวศ ในฐานะเป็นแหล่งที่อาศัยหลบภัยของสัตว์น้ำวัยอ่อนและเป็นแหล่งหากินและเป็นอาหาร โดยตรงของสัตว์ทะเลนานาชนิด เช่น หอยชักตีน ปลิงทะเล กุ้งปลา เต่าทะเล และพะยูน โดยหญ้าทะเลที่พบในจังหวัดตรังมีมากถึง 11 สายพันธุ์จากทั้งหมด 12 สายพันธุ์ที่พบในประเทศไทย ประกอบไปด้วย หญ้ากุ่มช่ายทะเล (*Halodule uninervis*), หญ้ากุ่มช่ายเข็ม (*Halodule pinifolia*), หญ้าใบมะกรูด หรือ หญ้าอำพัน (*Halophila ovalis*), หญ้าเงาใบเล็ก (*Halophila minor*), หญ้าเงาแคะ (*Halophila beccarii*), หญ้าเงาใส (*Halophila decipiens*), หญ้าชะเงาใบมน (*Cymodocea rotundata*), หญ้าชะเงาใบฟันเลื่อย (*Cymodocea serrulata*), หญ้าคาทะเล (*Enhalus acoroides*), หญ้าชะเงาเต่า (*Thalassia hemprichii*) และ หญ้าต้นหอมทะเล (*Syringodium isoetifolium*) ซึ่งทั้งหมดพบมากในพื้นที่บ้านแหลมไทร บ้านปากคลอง-เกาะผี เกาะมุก ปากคลองเจ้าไหม และเกาะตะลิ่ง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ในการดูแลของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม

ขณะที่แนวปะการังของจังหวัดตรังมีลักษณะก่อตัวอยู่ตามเกาะต่างๆ อยู่ห่างจากชายฝั่งแผ่นดินใหญ่ช่วงระยะห่างระหว่าง 3 กิโลเมตร จนถึง 10 กิโลเมตร จำนวนรวม 39 เกาะ ซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่การดูแลของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตราจำนวน 11 เกาะ และเขตพื้นที่การดูแลของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมจำนวน 7 เกาะ โดยแหล่งแนวปะการังที่สำคัญๆเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ก่อตัวในบริเวณรอบเกาะกระดาน กลุ่มเกาะเชือก เกาะม้า เกาะแหวน และเกาะมุก และบริเวณหินจังกาบ ซึ่งเป็นพื้นที่ในการดูแลของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, ม.ป.ป.)

2.4.2 อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม

สำนักอุทยานแห่งชาติ (ม.ป.ป.) อธิบายลักษณะของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมว่ามีเนื้อที่ทั้งหมดจำนวนประมาณ 144,292.35 ไร่ หรือ 230.87 ตารางกิโลเมตร ลักษณะหาดทรายยาวไปตามผืนดินกว่า 20 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่อำเภอสิเกาและอำเภอกันตัง ระหว่างละติจูดที่ 7 องศา 17 ลิปดา ถึง 7 องศา 32 ลิปดาเหนือ และลองติจูดที่ 99 องศา 13 ลิปดา ถึง 99 องศา 29 ลิปดา ตะวันตก อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมแบ่งพื้นที่ที่ออกได้เป็น 2 ส่วน ประกอบไปด้วย

- 1) ส่วนที่เป็นพื้นดิน ชายฝั่งทะเล และเกาะต่างๆ ครอบคลุมเนื้อที่จำนวนประมาณ 58,530 ไร่ รวมถึงพื้นที่บนเกาะมุก เกาะกระดาน เกาะแหวน กลุ่มเกาะเชือก เกาะเมง เกาะปลิง และเกาะเจ้าไหม

2) ส่วนที่เป็นพื้นน้ำครอบคลุมเนื้อที่ในทะเลอันดามันมหาสมุทรอินเดียจำนวน ประมาณ 85,762.5 ไร่ ที่ระดับความลึกของทะเลเฉลี่ย 20 เมตร

โดยพื้นที่ภายใต้การกำกับดูแลของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมมีอาณาเขต ดังนี้

ด้านทิศเหนือจดเขาของจันทร์ อำเภอกันตัง คลองเมงและคลองลำยาว อำเภอสีเกา

ทิศใต้จดทะเลอันดามัน เกาะลิบง และปากน้ำกันตัง

ทิศตะวันออกจดควนดินแดง ควนเม็ดจุน ควนลุ และควนแดง

ทิศตะวันตกจดทะเลอันดามัน เกาะไหง เกาะม้าของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตา

สภาพภูมิอากาศ มีลักษณะแบบร้อนชื้นสลับชุ่มชื้นจากการได้รับอิทธิพลจากลมมรสุม 2 ด้าน ทั้งมรสุมตะวันตกเฉียงใต้และมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ส่งผลให้สภาพพื้นที่มีฝนตกชุก มีปริมาณ น้ำฝนมากกว่า 2,100 มิลลิเมตรต่อปี และมีเพียง 2 ฤดู คือ ฤดูร้อน อยู่ระหว่างมกราคมถึงเมษายน และฤดูฝน ระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงธันวาคมของทุกปี โดยมีอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดทั้งปีที่ประมาณ 27 องศาเซลเซียส

สังคมพืชและป่าบกที่พบในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมสามารถจำแนกออกได้เป็น

ป่าดงดิบ ครอบคลุมพื้นที่ชายฝั่งตอนในบริเวณเขาน้ำราบ บ่อน้ำร้อน ทิศตะวันออก ของหาดทรายเป็นส่วนใหญ่ รวมทั้งบนเกาะมุก พันธุ์ไม้ที่พบได้แก่ยางวาด ตะเคียนหิน ตะเคียนทอง ตำเสา หลุมพอ คอแลน ฯลฯ พืชพื้นล่างเป็นพวกหวายและเถาวัลย์

ป่าเขาหินปูน พบด้านทิศตะวันตกของเกาะมุก เกาะเชือก เกาะแหวน เกาะปลิง เขาแบนะ เขาหยงหลิง เขาเมง และเขาเจ้าไหม ประกอบด้วยพืชพรรณเฉพาะพื้นที่เช่น จันทน์ผา เป้ง สลัดได ยอป่า เตยเขา ประงเขา กล้วยไม้ชนิดต่างๆ และบอน เป็นต้น

ป่าชายหาด ขึ้นอยู่เป็นบริเวณแคบๆตามชายหาดและโขดหินที่น้ำทะเลท่วมไม่ถึง พันธุ์ไม้ที่สำคัญเช่น หู กวาง สนทะเล กระทิง เม่า พื้นที่ราบต่อจากชายหาดเป็นป่าโปร่งประกอบด้วย ไม้แคระแกร็น พันธุ์ไม้สำคัญได้แก่ เคี่ยม นนทรี เสม็ดแดง ยอป่า หนามแท่ง ช้องแมว พืชพื้นล่างเป็น พวกหญ้าชนิดต่างๆ

ป่าชายเลน พบในพื้นที่ถัดจากชายหาดเข้ามาในบริเวณหลังที่ทำการอุทยานแห่งชาติ ตลอดแนวจากหาดปากเมงถึงหาดเจ้าไหม และมีการกระจายอยู่ตามอ่าวของเกาะมุก พันธุ์ไม้ที่สำคัญ ได้แก่ โกงกางใบเล็ก โกงกางใบใหญ่ โปรง ตะบูน ตะบัน ถั่ว ตาตุ่มทะเล เบ้งทะเล เหงือกปลาหมอ จาก และหวายลิง เป็นต้น

สังคมพืชน้ำได้แก่ หญ้าทะเลและสาหร่ายทะเล ซึ่งอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมเป็นแหล่งหญ้าทะเลขนาดใหญ่ครอบคลุมพื้นที่ 3,975 ไร่ ระหว่างแหลมหยงหลิงและเกาะมุก ซึ่งจากการสำรวจพบมีหญ้าทะเลขึ้นอยู่จำนวน 8 ชนิด ได้แก่ หญ้าเต่า หญ้าชะเงาใบยาว หญ้าชะเงาใบสั้นสีน้ำตาล หญ้าชะเงาใบสั้นสีเขียว หญ้าชะเงาใบสั้นปล้องยาว หญ้าใบสน หญ้าผมนาง และหญ้าใบมะกรูด

ขณะที่ประชากรในบริเวณรอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพและมีรายได้หลักมาจากการทำเกษตรกรรม ประมง เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และการท่องเที่ยว โดยครัวเรือนที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวส่วนมากจะอาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่หาดเจ้าไหม หาดฉางกลาง หาดสั้น หาดหยงหลิง และเกาะมุก (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2547)

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเสีเกา ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการดำเนินงาน โดยมีรายละเอียดการแบ่งหัวข้อในการศึกษาดังต่อไปนี้

- 1) รูปแบบวิจัย
- 2) การกำหนดกลุ่มประชากรและการสุ่มตัวอย่าง
- 3) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
- 4) การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ
- 5) การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 รูปแบบวิจัย

รูปแบบการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยในวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Technique) จากศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนในท้องถิ่น ในเขตอำเภอเสีเกา ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นการศึกษาเปรียบเทียบตัวแปร โดยอาศัยข้อสรุปที่ผ่านกระบวนการทดสอบสมมุติฐานด้วยสถิติวิเคราะห์

3.2 การกำหนดกลุ่มประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

3.2.1 ประชากร

ขั้นตอนการออกแบบในการเก็บข้อมูลกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรของประชาชนทั้งหมดที่อาศัยในเขตอำเภอเสีเกา จังหวัดตรัง ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2558 ที่มีประชาชนเพศชายจำนวน 19,034 และประชาชนเพศหญิงจำนวน 18,725 คน หรือคิดเป็นจำนวนประชาชนทั้งสองเพศรวมทั้งหมด 37,759 คน (สำนักทะเบียนจังหวัดตรัง, 2558)

3.2.2 ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

เปิดตาราง Krejcie & Morgan กำหนดให้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ 0.5 ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ขนาดจำนวนประชากร 40,000 จะได้จำนวนตัวอย่างเท่ากับ 380 ตัวอย่าง โดยเก็บจากกลุ่มประชาชนทั้งหมดที่อาศัยในเขตอำเภอเสนา จังหวัดตราบ (Krejcie & Morgan, 1970)

3.2.3 การสุ่มตัวอย่าง

การวิจัยในครั้งนี้สุ่มตัวอย่างแบบวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

3.3.1 คำถามที่จะปรากฏอยู่ในแบบสอบถาม

ในการศึกษาครั้งนี้ มีคำถามตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1) คำถามลักษณะทางประชากรศาสตร์ ซึ่งประกอบไปด้วย เพศ อายุ สถานะภาพ การศึกษา และรายได้

2) คำถามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นคำถามที่ใช้ให้เลือก 2 ตัวเลือก กาเครื่องหมายว่าใช่ หรือไม่ใช่ จากคำถามจำนวนทั้งหมด 10 ข้อ อาศัยเกณฑ์ในการให้คะแนนจากการตอบถูก 1 คะแนน และตอบผิด 0 คะแนน

โดยหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ถูกต้อง หากตอบ “ใช่” ได้ 1 คะแนน และ “ไม่ใช่” ได้ 0 คะแนน ประกอบไปด้วยคำถามในข้อที่ 1, 4, 7 และ 9

หลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ผิด หากตอบ “ไม่ใช่” ได้ 1 คะแนน และ “ใช่” ได้ 0 คะแนน ประกอบไปด้วยคำถามในข้อที่ 2, 3, 5, 8 และ 10

เมื่อรวบรวมคะแนนที่ได้แล้ว จะนำพิจารณาแบ่งกลุ่มระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

เกณฑ์การแปลผล

$$\begin{aligned} \text{สูตรการหาอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{ค่าสูงสุด} - \text{ค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้นที่ต้องการ}} \\ &= \frac{10 - 0}{3} \\ &= 3.33 \end{aligned}$$

ดังนั้น เมื่อจัดระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้ดังนี้

คะแนนตั้งแต่ 0-3	มีความรู้ความเข้าใจน้อย
คะแนนตั้งแต่ 4-6	มีความรู้ความเข้าใจปานกลาง
คะแนนตั้งแต่ 7-10	มีความรู้ความเข้าใจมาก

3) คำถามความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นคำถามที่ใช้ Likert rating scale, 5 point โดยถามถึงระดับความเห็นด้วย โดยกำหนดให้ระดับคะแนนที่ 1 หมายถึง “น้อยที่สุด” ในขณะที่ คะแนนที่ 5 หมายถึง “มากที่สุด”

เกณฑ์การแปลผล

ในการหาความกว้างของอันตรภาคชั้น และใช้สูตรการหาความกว้างของอันตรภาคชั้น คือ

$$\begin{aligned} \text{สูตรการหาอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{ค่าสูงสุด} - \text{ค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้นที่ต้องการ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ดังนั้น จึงกำหนดแบ่งระดับความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	4.21 – 5.00	หมายถึง ระดับ มากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.41 – 4.20	หมายถึง ระดับ มาก
คะแนนเฉลี่ย	2.61 – 3.40	หมายถึง ระดับ ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.81 – 2.60	หมายถึง ระดับ น้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.80	หมายถึง ระดับ น้อยที่สุด

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

3.4.1 การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ซึ่งประกอบไปด้วยข้อมูลทางสถิติ โดยคำนวณหาค่าความถี่ ร้อยละ เพื่อวิเคราะห์ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

3.4.2 การวิเคราะห์สมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมานเพื่อทดสอบสมมติฐานในการตอบสมมติฐาน: ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของประชาชนในท้องถิ่น ในเขตอำเภอเสีเกา จังหวัดตรังที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีความแตกต่างกัน ใช้ F-test เพื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนน 3 กลุ่มขึ้นไป รวมถึงวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc) ของค่าเฉลี่ยด้วยวิธี Scheffe

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1) ทำการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับพื้นที่ในเขตอำเภอเสีเกา จังหวัดตรัง เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนล่วงหน้า ก่อนการลงสำรวจพื้นที่จริง

2) สร้างแบบสอบถาม เพื่อครอบคลุมถึงเนื้อหาลักษณะทางประชากรศาสตร์ ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิเป็นฐานความรู้ในการสร้างแบบสอบถาม

- 3) ผู้ช่วยวิจัยใช้วิธีเดินเก็บข้อมูลแบบสุ่ม บริเวณพื้นที่ในเขตอำเภอสีเกา จังหวัดตรัง
- 4) ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามและคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ และเก็บข้อมูลให้ได้ตามจำนวนต้องการตามแผนการที่วางไว้

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเสีเกา ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ทดสอบสมมติฐาน และเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยและคำถามวิจัยตามลำดับดังนี้

- 1) ข้อมูลเชิงพรรณนา
- 2) ข้อมูลเชิงอนุมานเพื่อทดสอบสมมติฐาน

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ข้อมูลที่ได้มาจากแบบสอบถาม 380 ตัวอย่างของกลุ่มประชาชนที่อาศัยในเขตอำเภอเสีเกา จังหวัดตรัง สามารถนำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

4.1.1 ข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์

กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยในเขตอำเภอเสีเกา มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ซึ่งประกอบไปด้วย เพศ อายุ สถานะภาพ การศึกษา และรายได้ ดังต่อไปนี้ กลุ่มตัวอย่าง เพศหญิงมี 204 คน หรือร้อยละ 53.7 มากกว่าเพศชายที่มี 176 คน หรือร้อยละ 46.3 ขณะเดียวกัน จำนวน 210 คน หรือร้อยละ 55.3 ที่มีช่วงอายุระหว่าง 21-40 ปี รองลงมาช่วงอายุระหว่าง 41-60 ปี จำนวน 98 คน หรือร้อยละ 25.8 อายุต่ำกว่าหรือ 20 ปี และ อายุ 61 ปีขึ้นไป มีจำนวนเท่ากันที่ 36 คน หรือร้อยละ 9.5 สถานภาพโสด มีมากที่สุดที่จำนวน 186 คน หรือร้อยละ 48.9 ใกล้เคียงกับสถานภาพสมรส ที่มีจำนวน 155 คน หรือร้อยละ 40.8 และผู้มีสถานภาพหม้าย/หย่า/แยกกันอยู่ มีจำนวน 39 คน หรือร้อยละ 10.3 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาใกล้เคียงกันในสามกลุ่มแรกกล่าวคือ ระดับการศึกษาต่ำกว่า หรือมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 110 คน หรือร้อยละ 28.9 รองลงมา มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จำนวน 107 คน หรือร้อยละ 28.2 และสูงสุดปริญญาตรี จำนวน 103 คน หรือร้อยละ 27.1 และต่ำสุดที่ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีจำนวน 60 คน หรือร้อยละ 15.8 ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยครัวเรือน/เดือน 15,001- 30,000 บาท จำนวน 171 คน

หรือร้อยละ 45.0 ตามด้วยผู้มีรายได้เฉลี่ยครัวเรือน/เดือนต่ำกว่าหรือ 15,000 บาท จำนวน 117 คน หรือร้อยละ 30.8 ผู้มีรายได้ 60,001 บาทขึ้นไป จำนวน 56 คน หรือร้อยละ 14.7 และผู้มีรายได้เฉลี่ยครัวเรือน/เดือน 30,001 – 60,000 บาท จำนวน 36 คน หรือร้อยละ 9.5 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1: แสดงข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์

ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	176	46.3
หญิง	204	53.7
อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	36	9.5
21-40 ปี	210	55.3
41-60 ปี	98	25.8
61 ปีขึ้นไป	36	9.5
สถานภาพสมรส		
โสด	186	48.9
สมรส	155	40.8
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่	39	10.3
ระดับการศึกษาสูงสุด		
ต่ำกว่าหรือมัธยมศึกษาตอนต้น	110	28.9
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง	107	28.2
ปริญญาตรี	103	27.1
สูงกว่าปริญญาตรี	60	15.8
รายได้เฉลี่ยครัวเรือน/เดือน		
ต่ำกว่าหรือ 15,000 บาท	117	30.8

ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน(คน)	ร้อยละ
15,001– 30,000บาท	171	45.0
30,001 – 60,000บาท	36	9.5
60,001 บาทขึ้นไป	56	14.7

กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยในเขตอำเภอสีเกา มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังต่อไปนี้

ในข้อที่ 1. กลุ่มตัวอย่างตอบถูกจำนวน 264 คน และตอบผิดจำนวน 116 คน

ในข้อที่ 2. กลุ่มตัวอย่างตอบถูกจำนวน 306 คน และตอบผิดจำนวน 74 คน

ในข้อที่ 3. กลุ่มตัวอย่างตอบถูกจำนวน 74 คน และตอบผิดจำนวน 306 คน

ในข้อที่ 4. กลุ่มตัวอย่างตอบถูกจำนวน 305 คน และตอบผิดจำนวน 75 คน

ในข้อที่ 5. กลุ่มตัวอย่างตอบถูกจำนวน 265 คน และตอบผิดจำนวน 115 คน

ในข้อที่ 6. กลุ่มตัวอย่างตอบถูกจำนวน 306 คน และตอบผิดจำนวน 74 คน

ในข้อที่ 7. กลุ่มตัวอย่างตอบถูกจำนวน 265 คน และตอบผิดจำนวน 115 คน

ในข้อที่ 8. กลุ่มตัวอย่างตอบถูกจำนวน 225 คน และตอบผิดจำนวน 155 คน

ในข้อที่ 9. กลุ่มตัวอย่างตอบถูกจำนวน 189 คน และตอบผิดจำนวน 191 คน

ในข้อที่ 10. กลุ่มตัวอย่างตอบถูกจำนวน 267 คน และตอบผิดจำนวน 113 คน

ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2: แสดงผลระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ตอบถูก	ร้อยละ	ตอบผิด	ร้อยละ
1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นให้เกิดความเสื่อมโทรมทางสภาพแวดล้อมน้อยที่สุด	264	69.5	116	30.5
2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะสำเร็จได้ ต้องเป็นหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเท่านั้น	306	80.5	74	19.5
3. การเปิดโอกาสให้นักลงทุนต่างถิ่น เข้ามาทำธุรกิจท่องเที่ยวขนาดใหญ่ เช่น โรงแรมระดับห้าดาว ภัตตาคารหรือร้านอาหารหรูหราก็จะช่วยให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีโอกาสสำเร็จมากยิ่งขึ้น	74	19.5	306	80.5

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ตอบถูก	ร้อยละ	ตอบผิด	ร้อยละ
4. การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควรจะต้องมีความสอดคล้องต่อความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของชาวบ้านในพื้นที่	305	80.3	75	19.7
5. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจำเป็นจะต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อมสำหรับการบริการที่หรูหรา เช่น มีห้องพักราคาแพง ปรงอาหารด้วยวัตถุดิบชั้นเลิศนำเข้าจากต่างประเทศ เป็นต้น	265	69.7	115	30.3
6. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นอกจากจะทำให้นักท่องเที่ยวสนุกสนาน เพลิดเพลินแล้ว นักท่องเที่ยวยังควรจะต้องเกิดการเรียนรู้ธรรมชาติ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชนด้วย	306	80.5	74	19.5
7. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องให้ความสำคัญกับจำนวนรายได้ในปริมาณมาก ที่จะได้รับจากนักท่องเที่ยวเป็นลำดับแรก	265	69.7	115	30.3
8. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรมีการควบคุมจำนวนและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว เพื่อป้องกันผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่จะเกิดตามมา	225	59.2	155	40.8
9. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะเกิดได้ต้องมีการพัฒนาสาธารณูปโภคขนาดใหญ่รองรับ ตัวอย่างเช่น ถนนขนาดใหญ่ สนามบินนานาชาติ WiFi ความเร็วสูง เป็นต้น	189	49.7	191	50.3
10. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ถือเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	267	70.3	113	29.7

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่จำนวน 205 ตัวอย่าง หรือร้อยละ 54.0 มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับมาก รองลงมาเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 152 ตัวอย่าง หรือร้อยละ 39.9 มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับปานกลาง และกลุ่มตัวอย่างจำนวน 23 ตัวอย่าง หรือร้อยละ 6.1 มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับน้อย ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3: แสดงผลการจัดระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ผลคะแนน	จำนวน	ร้อยละ	ระดับความรู้ความเข้าใจ
คะแนนตั้งแต่ 0-3	23	6.1	ระดับน้อย
คะแนนตั้งแต่ 4-6	152	39.9	ระดับปานกลาง
คะแนนตั้งแต่ 7-10	205	54.0	ระดับมาก

กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยในเขตอำเภอสิเกา มีระดับความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในข้อที่ 3) มีความต้องการมีส่วนร่วมรับและแบ่งปันผลประโยชน์จากการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และข้อที่ 2) มีความต้องการมีส่วนร่วมดำเนินการ และการปฏิบัติงานในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับมาก ขณะที่ ข้อที่ 4) ความต้องการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และข้อที่ 1) ความต้องการมีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็น และร่วมตัดสินใจในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กลุ่มตัวอย่างมีระดับความต้องการ ในระดับปานกลาง ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4: แสดงผลระดับความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
1. ท่านมีความต้องการมีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็น วางแผน และร่วมตัดสินใจในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3.45	0.734	มาก
2. ท่านมีความต้องการมีส่วนร่วมดำเนินการ และการปฏิบัติงานในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3.63	0.660	มาก
3. ท่านมีความต้องการมีส่วนร่วมรับและแบ่งปันผลประโยชน์จากการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3.97	0.835	มาก
4. ท่านมีความต้องการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3.42	0.630	มาก

4.2 ข้อมูลเชิงอนุมานเพื่อทดสอบสมมติฐาน

จาก สมมติฐาน: ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของประชาชนในท้องถิ่น ในเขตอำเภอสีเกา จังหวัดตรังที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

4.2.1 วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยและความแปรปรวนของลักษณะทางประชากรศาสตร์

ซึ่งจากการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยและความแปรปรวนของลักษณะทางประชากรศาสตร์ของประชาชนในท้องถิ่น ในเขตอำเภอสีเกา จังหวัดตรัง ต่อความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ปัจจัยเพศมีค่า p-value เป็น 0.947 ปัจจัยอายุมีค่า p-value เป็น 0.007 ปัจจัยสถานภาพสมรส มีค่า p-value เป็น 0.069 ปัจจัยระดับการศึกษาสูงสุดมีค่า p-value เป็น 0.379 และปัจจัยรายได้เฉลี่ยครัวเรือน/เดือนมีค่า p-value เป็น 0.000 ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5: การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างลักษณะทางประชากรศาสตร์กับความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนในท้องถิ่น ในเขตอำเภอสีเกา จังหวัดตรัง

ลักษณะทางประชากรศาสตร์กับความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	Mean	S.D.	t-test/ F-test	sig
เพศ			2.15	0.947
ชาย	3.62	0.368		
หญิง	3.62	0.419		
อายุ			4.09	0.007*
ต่ำกว่า 20 ปี	3.58	0.356		
21-40 ปี	3.79	0.434		
41-60 ปี	3.59	0.438		
61 ปีขึ้นไป	3.71	0.406		

ลักษณะทางประชากรศาสตร์กับความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	Mean	S.D.	t-test/ F-test	sig
สถานภาพสมรส			1.22	0.069
โสด	3.63	0.372		
สมรส	3.54	0.383		
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่	3.68	0.451		
ระดับการศึกษาสูงสุด			1.03	0.379
ต่ำกว่าหรือมัธยมศึกษาตอนต้น	3.60	0.435		
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง	3.63	0.415		
ปริญญาตรี	3.58	0.336		
สูงกว่าปริญญาตรี	3.68	0.378		
รายได้เฉลี่ยครัวเรือน/เดือน			1.72	0.000*
ต่ำกว่าหรือ 15,000 บาท	3.46	0.349		
15,001- 30,000บาท	3.60	0.364		
30,001 – 60,000บาท	3.80	0.434		
60,001 บาทขึ้นไป	3.88	0.381		

* ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

4.2.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบความแปรปรวนระหว่างกลุ่มและภายในกลุ่ม

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแปรปรวนระหว่างกลุ่มและภายในกลุ่ม ปัจจัยอายุของประชาชนในท้องถิ่น ในเขตอำเภอสีเกา จังหวัดตรังที่มีค่า p-value น้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งมีผลดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6: ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแปรปรวนระหว่างกลุ่มและภายในกลุ่ม ปัจจัยอายุของประชาชนในท้องถิ่น ในเขตอำเภอเสีเกา

แหล่งความแปรปรวน	df	Mean Square	F	sig
ระหว่างกลุ่ม	3	0.627	4.09	0.007*
ภายในกลุ่ม	376	0.153		
รวม	379			

* ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแปรปรวนระหว่างกลุ่มและภายในกลุ่ม ปัจจัยรายได้เฉลี่ยครัวเรือน/เดือนของประชาชนในท้องถิ่น ในเขตอำเภอเสีเกา จังหวัดตรังที่มีค่า p-value น้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งมีผลดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 6: ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแปรปรวนระหว่างกลุ่มและภายในกลุ่ม ปัจจัยรายได้เฉลี่ยครัวเรือน/เดือนของประชาชนในท้องถิ่น ในเขตอำเภอเสีเกา

แหล่งความแปรปรวน	df	Mean Square	F	sig
ระหว่างกลุ่ม	3	2.692	9.72	0.000*
ภายในกลุ่ม	376	0.137		
รวม	379			

* ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

4.2.3 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธีการของ Scheffe

เมื่อทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธีการของ Scheffe พบว่าปัจจัยอายุของประชาชนในท้องถิ่น ในเขตอำเภอเสีเกา จังหวัดตรัง มีความแตกต่างกัน 1 คู่ กล่าวคืออายุของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี กับกลุ่มตัวอย่าง ที่มีอายุ 21-40 ปี มีระดับความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน ดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7: ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc) ของค่าเฉลี่ยความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยจำแนกอายุของประชาชนในท้องถิ่น ในเขตอำเภอเสีเกา ด้วยวิธี Scheffe

ระดับการศึกษา	Mean	ต่ำกว่า 20 ปี	21-40 ปี	41-60 ปี	61 ปีขึ้นไป
ต่ำกว่า 20 ปี	3.58	-	0.025*	0.054	0.845
21-40 ปี	3.79			1.000	0.315
41-60 ปี	3.59				0.418
61 ปีขึ้นไป	3.71				-

* ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธีการของ Scheffe พบว่าปัจจัยรายได้เฉลี่ยครัวเรือน/เดือน ของประชาชนในท้องถิ่น ในเขตอำเภอเสีเกา จังหวัดตรัง มีความแตกต่างกัน 3 คู่ ดังนี้

1) ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ย/เดือน ต่ำกว่าหรือ 15,000 บาท กับประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ย/เดือน 15,001-30,000 บาท

2) ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ย/เดือน ต่ำกว่าหรือ 15,000 บาท กับประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ย/เดือน 30,001 - 60,000 บาท

3) ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ย/เดือน ต่ำกว่าหรือ 15,000 บาท กับประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ย/เดือน 60,001 บาท ขึ้นไป

4) ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ย/เดือน 15,001- 30,000 บาท กับประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ย/เดือน 30,001 - 60,000 บาท

5) ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ย/เดือน 15,001- 30,000 บาท กับประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ย/เดือน 60,001 บาท ขึ้นไป

โดยทั้ง 5 คู่นี้ มีระดับความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8: ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc) ของค่าเฉลี่ยความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยจำแนกรายได้เฉลี่ยครัวเรือน/เดือน ของประชาชนในท้องถิ่น ในเขตอำเภอสีเกา ด้วยวิธี Scheffe

รายได้เฉลี่ยครัวเรือน/ เดือน	Mean	ต่ำกว่าหรือ 15,000 บาท	15,001- 30,000 บาท	30,001- 60,000 บาท	60,001 บาท ขึ้นไป
ต่ำกว่าหรือ 15,000 บาท	3.46	-	0.027*	0.000*	0.000*
15,001- 30,000 บาท	3.60			0.032*	0.000*
30,001 - 60,000 บาท	3.80				0.761
60,001 บาทขึ้นไป	3.88				-

* ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

บทที่ 5

สรุปผลและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเสลภูมิ โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้แก่ 1) เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนในท้องถิ่น ในเขตอำเภอเสลภูมิ จังหวัดตรัง และ 2) เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ของประชาชนในท้องถิ่น ในเขตอำเภอเสลภูมิ จังหวัดตรัง ที่มีผลต่อความคาดหวังที่จะได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Technique) เก็บข้อมูลกลุ่มประชากรที่เป็นประชาชนอาศัยอยู่ในเขตอำเภอเสลภูมิ จังหวัดตรัง จำนวน 380 ตัวอย่าง ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยคำนวณหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อวิเคราะห์ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และความคาดหวังที่จะได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว และใช้การหาค่า t-test เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม และ F-test เพื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนน 3 กลุ่มขึ้นไป รวมถึงวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc) ของค่าเฉลี่ยด้วยวิธี Scheffe ในการทดสอบสมมติฐานทั้ง 2 ข้อ

5.1 สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษา มีดังนี้

5.1.1 ข้อมูลเชิงพรรณนา

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 380 ตัวอย่าง ที่อาศัยในเขตอำเภอเสลภูมิ มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ดังต่อไปนี้ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 53.7) มีช่วงอายุระหว่าง 21-40 ปี (ร้อยละ 55.3) สถานภาพโสด (ร้อยละ 48.9) ระดับการศึกษาต่ำกว่าหรือมัธยมศึกษาตอนต้น (ร้อยละ 28.9) รายได้เฉลี่ยครัวเรือน/เดือน 15,001- 30,000 (ร้อยละ 45.0)

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับมาก (ร้อยละ 54.0) และมีระดับความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในข้อความ ต้องการมีส่วนร่วมรับและแบ่งปันผลประโยชน์จากการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากที่สุด

5.1.2 ข้อมูลเชิงอนุมานเพื่อทดสอบสมมติฐาน

การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน: ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของประชาชนในท้องถิ่น ในเขตอำเภอเสีเกา จังหวัดตรัง ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

จากสมมติฐานข้างต้นสามารถกำหนดสมมติฐานทางสถิติได้ดังนี้

H0: ค่าเฉลี่ยของความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนในท้องถิ่น ในเขตอำเภอเสีเกา จังหวัดตรังที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ต่างกัน จะมีความแตกต่างกัน

H1: ค่าเฉลี่ยของความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนในท้องถิ่น ในเขตอำเภอเสีเกา จังหวัดตรังที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ต่างกัน จะไม่มีความแตกต่างกัน

จากบทที่ 4 ในการทดสอบสมมติฐานจากการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยและความแปรปรวนของลักษณะทางประชากรศาสตร์ของประชาชนในท้องถิ่น ในเขตอำเภอเสีเกา จังหวัดตรัง ต่อความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพบว่า ปัจจัยอายุมีค่า p-value เป็น 0.007 และปัจจัยรายได้เฉลี่ยครัวเรือน/เดือนมีค่า p-value เป็น 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ค่าเฉลี่ยของความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนในท้องถิ่น ในเขตอำเภอเสีเกา จังหวัดตรังที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ต่างกัน จะมีความแตกต่างกันหรือ ยอมรับ H0 และ ปฏิเสธ H1

5.3 อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยพบประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1) ผลการศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและความคาดหวังที่จะได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวของประชาชนในท้องถิ่น ในเขตอำเภอสิเกา จังหวัดตรัง ของประชาชนในท้องถิ่น ในเขตอำเภอสิเกา จังหวัดตรัง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 54.0 มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับมาก และกลุ่มตัวอย่างมีระดับความต้องการรับและแบ่งปันผลประโยชน์จากการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มากที่สุด แสดงให้เห็นว่าประชาชนในประเทศส่วนใหญ่ในประเทศ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และมีความคาดหวังที่จะได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนของตนเอง สอดคล้องกับ คมลักษณ์ สงทิพย์ (2557) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประชาชนตลาดน้ำวัดตะเคียน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี และชี้ให้เห็นว่าประชาชนในพื้นที่ศึกษาซึ่งเป็นพื้นที่การท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อยู่ในระดับมาก และประชาชนส่วนใหญ่ต้องการมีส่วนร่วมในด้านการจัดการผลประโยชน์มากที่สุด

2) ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยและความแปรปรวน พบว่าลักษณะทางประชากรศาสตร์ของประชาชนในท้องถิ่น ในเขตอำเภอสิเกา จังหวัดตรัง มีผลต่อความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัจจัยอายุ และปัจจัยรายได้เฉลี่ยครัวเรือน/เดือน ซึ่งมีความแตกต่างกับการศึกษาของ กุลจิรา เสาวลักษณ์จินดา (2555) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี และชี้ว่า ปัจจัยเพศ และปัจจัยสถานะภาพสมรส มีผลต่อการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน

5.4 ข้อเสนอแนะ

จากผลของการศึกษา มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งในภาครัฐและเอกชน ควรสร้างความร่วมมืออย่างใกล้ชิดร่วมกับประชาชนในท้องถิ่น ในการหาแนวทางและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อสร้างความยั่งยืนให้เกิดขึ้นกับการท่องเที่ยวในภาพรวม

เอกสารอ้างอิง

- กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. (ม.ป.ป.). **สถานะทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของจังหวัด**
ตรัง. สืบค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2559, สืบค้นจาก
<http://www.raksthai.org/ncdrm/thai/trang-crm.pdf>
- กรมประมง. (2546). **การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์**. สืบค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2559, สืบค้นจาก
<http://www.fisheries.go.th2fisheries2index.php>
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2538). **นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์**
(Ecotourism) ปี พ.ศ.2538-2539. กรุงเทพฯ: บริษัททอมรินทร์พรินต์ติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง
 จำกัด (มหาชน).
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2544). **แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. กรุงเทพฯ: กอง
 อนุรักษ์การท่องเที่ยว.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2558). **คู่มือท่องเที่ยวตรัง**. สืบค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2559, สืบค้น
 จาก <http://thai.tourismthailand.org/%>
- กุลจิรา เสาวลักษณ์จินดา. (2555). **การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยว:**
กรณีศึกษา อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร. การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- คมลักษณ์ สงทิพย์. (2557). **การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประชาชน**
กรณีศึกษา ตลาดน้ำวัดตะเคียน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ ศิลป
 ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- งอกงาม เอี่ยมศรีปลั่ง. (2549). **แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัด**
นนทบุรีภายใต้ การจัดการและการมีส่วนร่วมของประชาชน. สารนิพนธ์ วิทยา
 ศาสตรมหาบัณฑิต (การวางแผนและจัดการท่องเที่ยว) มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
 วิโรฒ.

- ณัฐพร ดอกบุญนาค และ ฐาปกรณ์ ทองคำนุช. (2556). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว กรณศึกษาชุมชนในตลาดร้อยปีสามชุกอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี.** รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณ.
- เถกิงศักดิ์ ชัยชาญ. (2556). **การพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** รายงานการวิจัย สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- ทศพล ชื่นอุปการนันท์. (2549). **แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เมืองเก่าลพบุรีอย่างยั่งยืน.** วิทยานิพนธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). **การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน.** เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปิยวรรณ คงประเสริฐ (2551). **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบบูรณาการเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่เกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี.** วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์ มหาบัณฑิต (การวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รุ่งรัตน์ หัตถกรรม, ราเมศร์ พรหมชาติ และ อารีรัตน์ สมานดุขณี. (2550). **การจัดการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวในกลุ่มอีสานใต้.** รายงานวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- วรรณ วังขำนิช. (2539). **ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ท่าพระจันทร์.
- วรรณวิมล ภู่นาค (2558). **ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน: กรณีศึกษาตลาดน้ำอัมพวา.** วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ . 26 (1) 63-74.
- วิมล จีโรจพันธุ์ ประชิต สกฤษณ์พัฒน์ และ อุดม เขยกิจวงศ์พัฒน์. (2548). **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.** กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- สมชาย เตชะพรหมพันธุ์ และ ภัทราพร สร้อยทอง. (2545). **การบริหารและการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2547). **ความหลากหลายทางชีวภาพ ในพื้นที่ชุ่มน้ำอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม-เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง-ปากน้ำ ตรัง จังหวัดตรัง.** กรุงเทพฯ: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน. (2555). **แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน (ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง) พ.ศ.2555-2560 (ฉบับทบทวน)**. (พิมพ์ครั้งที่ 1). ม.ป.ท.

สำนักอุทยานแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). **หาดเจ้าไหม**. สืบค้นเมื่อ 21 ตุลาคม 2559, สืบค้นจาก http://park.dnp.go.th/visitor/nationparkshow.php?PTA_CODE=1036

สำนักทะเบียนจังหวัดตรัง. (2558). **สถานการณ์และปัญหาทางสังคมจังหวัดตรัง**. รายงานการประชุม. ม.ป.ท.

Arnstein, S.R. (1969). A ladder of citizen participation. **Journal of the American Institute of Planners**, 35(4), 216 – 224.

Creighton, J.L. (2005). **The Public Participation Handbook: Making Better Decisions Through Citizen Involvement**. San Francisco: Jossey Bass.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**, 30(3), 607-610.

Mustapha, NA., Azman, I., & Ibrahim, Y. (2013). Barriers to community participation in tourism development in island destination. **Journal of Tourism, Hospitality and Culinary**. 5(1), 102-124.

Tosun, C. (2000). Limits to community participation in the tourism development process in developing countries, **Tourism Management**, 21, 613-633.

Ying, T., & Zhou, Y. (2007). Community, governments and external capitals in China's rural cultural tourism: A comparative study of two adjacent villages. **Tourism management**, 28(1), 96-107.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก. แบบสอบถามในการวิจัย

แบบสอบถาม

เรื่อง “การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนท้องถิ่น ในเขตอำเภอสีเกา”

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการสำรวจความคิดเห็นของชุมชนต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ โดยมีความมุ่งหวังที่จะนำข้อมูลที่ได้รับจากการสำรวจมาใช้ประโยชน์เพื่อการส่งเสริมและสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งข้อมูลที่ได้รับทั้งหมดจะถือเป็น “ความลับ” ไม่เปิดเผยตัวตนของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความกรุณาจากท่าน ให้ตอบแบบสอบถามทุกข้อตามข้อเท็จจริงทุกประการ

ขอแสดงความนับถือ และขอบคุณล่วงหน้ามา ณ.โอกาสนี้
 คณะผู้วิจัยจากวิทยาลัยการโรงแรมและการท่องเที่ยว
 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมากที่สุด

1. ท่านมีเพศใด

ชาย

หญิง

2. ท่านมีอายุเท่าไร

ต่ำกว่า 20 ปี

21-40 ปี

41-60 ปี

61 ปีขึ้นไป

3. ท่านมีสถานะภาพการสมรสเป็นอย่างไร

โสด

สมรส

หม้าย/แยกกันอยู่

4. ท่านมีระดับการศึกษาสูงสุดเป็นอย่างไร

ต่ำกว่าหรือมัธยมศึกษาตอนต้น

มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวส.

ปริญญาตรี

สูงกว่าปริญญาตรี

5. ท่านมีรายได้ต่อครัวเรือนเฉลี่ยเดือนละเท่าไร

ต่ำกว่าหรือ 15,000 บาท

15,001– 30,000บาท

30,001 – 60,000 บาท

60,001 บาทขึ้นไป

ตอนที่ 2

2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างเพียง 1 ช่อง ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

	ใช่	ไม่ใช่
1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นให้เกิดความเสื่อมโทรมทางสภาพแวดล้อมน้อยที่สุด		
2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะสำเร็จได้ ต้องเป็นหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเท่านั้น		
3. การเปิดโอกาสให้นักลงทุนต่างถิ่น เข้ามาทำธุรกิจท่องเที่ยวขนาดใหญ่ เช่น โรงแรมระดับห้าดาว ภัตตาคารหรือร้านอาหาร จะช่วยให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีโอกาสสำเร็จมากยิ่งขึ้น		
4. การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควรจะต้องมีความสอดคล้องต่อความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของชาวบ้านในพื้นที่		
5. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจำเป็นจะต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อมสำหรับการบริการที่หรูหรา เช่น มีห้องพักราคาแพง ปรุงอาหารด้วยวัตถุดิบชั้นเลิศนำเข้าจากต่างประเทศ เป็นต้น		
6. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นอกจากจะทำให้ให้นักท่องเที่ยวสนุกสนานเพลิดเพลินแล้ว นักท่องเที่ยวยังควรจะต้องเกิดการเรียนรู้ธรรมชาติ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชนด้วย		

	ใช่	ไม่ใช่
7. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องให้ความสำคัญกับจำนวนรายได้ในปริมาณมาก ที่จะได้รับจากนักท่องเที่ยวเป็นลำดับแรก		
8. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรมีการควบคุมจำนวนและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว เพื่อป้องกันผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่จะเกิดตามมา		
9. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะเกิดได้ต้องมีการพัฒนาสาธารณูปโภคขนาดใหญ่รองรับ ตัวอย่างเช่น ถนนขนาดสี่-หกเลน สนามบินนานาชาติ WiFi ความเร็วสูง เป็นต้น		
10. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ถือเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		

2.2 ความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

1 = น้อยที่สุด 2 = น้อย 3 = ปานกลาง 4 = มาก 5 = มากที่สุด

	ระดับความต้องการ				
	1	2	3	4	5
1. ท่านมีความต้องการมีส่วนร่วมเสนอความคิด วางแผน และร่วมตัดสินใจในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
2. ท่านมีความต้องการมีส่วนร่วมดำเนินการ และการปฏิบัติงานในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
3. ท่านมีความต้องการมีส่วนร่วมรับและแบ่งปันผลประโยชน์จากการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
4. ท่านมีความต้องการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					

.....